

02.2 Εποχή του Χαλκού - Ο Κυκλαδικός Πολιτισμός

Αν θες να ακούσεις το κεφάλαιο:

<https://padlet.com/EireneR/padlet-4uwvnyh47p4b20biv/wish/AL83WzEdLwzRZOPg>

Οι Κυκλάδες αποτελούνται από 33 νησιά, καθώς επίσης από έξι μικρά νησάκια μεταξύ της Νάξου και της Αμοργού, τα οποία αποτελούν τις Μικρές Κυκλάδες. Σύμφωνα με την μυθολογία, οι Κυκλάδες πήραν το όνομά τους από τις ομώνυμες Νύμφες, τις οποίες ο Ποσειδώνας τις μεταμόρφωσε σε βράχους. Λέγεται ακόμη πως οι αρχαίοι γεωγράφοι έδωσαν το όνομα αυτό στα νησιά από την λέξη «κύκλος», γιατί δημιουργούν ένα νοητό κύκλο γύρω από την ιερή νήσο Δήλο, το γενέθλιο νησί του Απόλλωνα. Στις Κυκλάδες κατοικούν γύρω στους 111.000 κατοίκους και η έδρα τους είναι η Ερμούπολη.

πολιτική οργάνωση στις Κυκλάδες την εποχή του Χαλκού

Ενώ στη Μινωική Κρήτη βασική αρχή της αρχιτεκτονικής είναι η εξυπηρέτηση της κεντρικής εξουσίας, στον πρωτοκυκλαδικό συνοικισμό δε θα βρούμε ούτε ένα σπίτι, που θα μπορούσε να θεωρηθεί κατοικία του αρχηγού. Και επειδή δεν έχει ως τώρα επισημανθεί νησί ή έστω ένας συνοικισμός με τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα πολιτικού κέντρου, πρωτεύουσας δηλαδή του Κυκλαδικού Κόσμου, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι κάθε συνοικισμός αποτελούσε ένα είδος αυτόνομου χωριού, που έπρεπε μόνο του να επιλύσει τα ζωτικά του προβλήματα.

Χρ. Ντούμας, «Πρωτοκυκλαδικός πολιτισμός», Ιστορία του ελληνικού έθνους, τ.Α΄, Εκδοτική Αθηνών, σελ. 102

Ο Κυκλαδικός πολιτισμός:

- Αναπτύχθηκε στις Κυκλάδες την 3η και 2η χιλιετία π.Χ.
- Ήπιο κλίμα
- Προνομιακή γεωγραφική θέση των νησιών
- Ανάπτυξη της ναυτιλίας.

Οι οικισμοί:

- Αναπτύσσονται μάλλον αυτόνομα.
- Αρχικά χτίζονται κοντά στη θάλασσα ή σε χαμηλούς λόφους.
- Γύρω στο 2300 π.Χ. άλλοι οχυρώνονται, άλλοι καταστρέφονται και ξαναχτίζονται οχυρωμένοι.
- Άλλοι χτίζονται σε πιο απόμακρα σημεία στην ενδοχώρα.

Κέντρα Κυκλαδικού πολιτισμού:

Αγία Ειρήνη Κέας
Φυλακωπή Μήλου
Καστρί Σύρου
Ακρωτήρι Θήρας
Γκρόττα Νάξου
Φρούριο Πάρου

Τα προϊόντα των Κυκλάδων

Μεταλλεύματα από τα μεταλλεία:

Χαλκός
Χρυσός
Άργυρος
Μόλυβδος

Πετρώματα από τα λατομεία :

Οψιανός (Μήλος)
Μάρμαρο (Πάρος)

Επίσης :

γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία

ΟΙ ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

- **3000 π.Χ.** : αυτόνομοι – χωρίς κεντρική εξουσία , κοντά στη θάλασσα ή στις πλαγιές λόφων
- **2300 π.Χ.** : **αναστάτωση** : άλλοι καταστρέφονται, άλλοι ξαναχτίζονται οχυρωμένοι, μακριά από τη θάλασσα – ίσως εμφανίζονται **νέοι πληθυσμοί από τη Μ. Ασία**

ΟΙ ΚΥΚΛΑΔΙΚΟΙ ΟΙΚΙΣΜΟΙ

- **2000 π.Χ.** : **επαφές** με ηπειρωτική Ελλάδα και Κρήτη – οικισμοί **μεγαλύτεροι** με περισσότερο **σύνθετα** και **πιο επιβλητικά** κτήρια
- **1600 π.Χ.** : **καταστροφές από σεισμό** – οι Κυκλάδες κάτω από την **επιρροή της μινωικής Κρήτης**
- **1450 π.Χ.** : **κυριαρχία** στις Κυκλάδες των **Μυκηναίων**

Ομοίωμα οικίας από τον εξαιρετικά ανεπτυγμένο προϊστορικό οικισμό του Ακρωτηρίου Θήρας ο οποίος διατηρήθηκε χάρη στις στάχτες από το ηφαίστειο που το κάλυψαν : **διώροφα και τριώροφα σπίτια** με **αποχετευτικό σύστημα** (τουαλέτα στον πάνω όροφο σε χωριστό πλινθόκτιστο χώρο με πήλινο σωλήνα ενσωματωμένο στον τοίχο για να μεταφέρει τα λύματα σε φρεάτιο που επικοινωνούσε με την **κεντρική αποχέτευση του οικισμού**)

Κατά τη 2η χιλιετία π.Χ.:

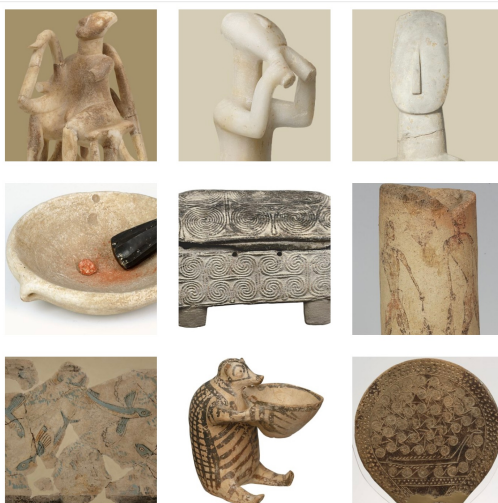
- Οι Κυκλαδίτες έρχονται σε επαφή με την ηπειρωτική Ελλάδα και την Κρήτη.
- Μετά το 1600 π.Χ. (μεγάλοι σεισμοί) οι Κυκλάδες υποτάσσονται στους Μινωίτες.
- Γύρω στο 1450 π.Χ. στις Κυκλάδες κυριαρχούν οι Μυκηναίοι.

Κυκλαδικής τέχνη:

Μαρμάρινα ειδώλια.

ΕΘΝΙΚΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ

Τα αντικείμενα της έκθεσης

Βιολόσχημα μαρμάρινα ειδώλια

Τα ειδώλια μας δίνουν σημαντικές πληροφορίες για τη ζωή και τις ασχολίες των **Κυκλαδιδιτών**.

Παρατηρήστε τα παρακάτω και δείτε ποιες είναι αυτές :

Ειδώλιο κυνηγού ή πολεμιστή που φέρει τελαμώνια (ειδική ζώνη για όπλα) και μαχαίρι στη μέση του. Το περίφημο ειδώλιο του αρπιστή από την Κέρο που παίζει ένα είδος άρπας καθισμένος σε περίτεχνο κάθισμα με ψηλή ράχη.

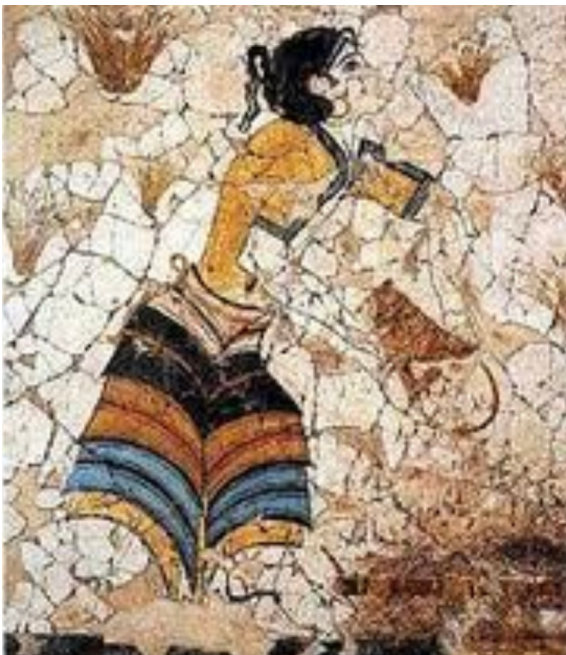
πήλινα, μαρμάρινα και μεταλλικά αχθεία

Πήλινο αγγείο (πρόχους) με ωραία διακόσμηση από πτηνά
Αιχμές χάλκινες με οπές από τις οποίες τις στερέωναν σε ξύλινες
λόγχες ή εγχειρίδια (μικρά ξίφη)

Τοιχογραφίες:

Τοιχογραφίες θήρας: * Η παριζιάνα

■ Τοιχογραφία πυγμάχων

- Πρόκειται για 2 εφήβους με ξυρισμένα κεφάλια και πλοκάμους μαλλιών στο πάνω και πίσω μέρος του κεφαλιού που παλεύουν.
- ο έφηβος αριστερά φοράει κοσμήματα που υποδηλώνουν την υψηλή κοινωνική του θέση.

<https://youtu.be/1gb7g9w6fxo?si=p4-YAEZz3X4RBKN6>

Η κυκλαδική τέχνη:

τοιχογραφίες με μινωική επίδραση

- Τοιχογραφία της Άνοιξης : διακοσμούσε τρεις τοίχους της ίδιας οικίας από το Ακρωτήριο της Θήρας – κρίνοι φυτρώνουν μέσα από βράχια , ενώ τα χελιδόνια στον αέρα συμβολίζουν την αναγέννηση της φύσης.

Για περισσότερες πληροφορίες: <https://archive.ert.gr/4871/?autoplay=1>

Κυκλαδικός πολιτισμός: <http://www.ime.gr/chronos/02/islands/gr/intro/index.html>

Οικισμοί των Κυκλάδων: <https://cycladic.gr/essay/oikismoι-tn-kikladon-tis-3is-xilietias-px/>

Αρχαιολογικό Μουσείο: <https://www.namuseum.gr/collection/syllogi-kykladikon-archaiotiton/>

Μουσείο Κυκλαδικής τέχνης: <https://cycladic.gr/ektheseis/kykladiki-techni/>

Μια επίσκεψη στο Κυκλαδικό Μουσείο <https://www.youtube.com/watch?v=EmMXpRqKaeE>

Η γεωγραφία των Κυκλάδων: <https://cycladic.gr/essay/i-geografia-ton-kykladon/>

Υλικά του Κυκλαδικού πολιτισμού: <https://cycladic.gr/essay/ylika-tou-kykladikoy-politimoy/>

Η χρήση του χρώματος στην Κυκλαδική τέχνη: <https://cycladic.gr/essay/i-chrisi-tou-chromatos-stin-kykladiki-te/>

Η ερμηνεία των κυκλαδικών ειδωλίων: <https://cycladic.gr/essay/i-ermineia-ton-kykladikon-eidolon/>

Εργαλεία του Κυκλαδικού πολιτισμού: <https://cycladic.gr/essay/ergaleia-tou-kykladikou-politismou/>

Η τέχνη του Αιγαίου: http://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/4706/Istoria-tis-Technis_B-G-EPAL_html-apli/index3.html

Ενότητα 02.2 Φύλλο εργασιάς

Ερωτήσεις

1. Πότε αναπτύχθηκε ο Κυκλαδικός πολιτισμός (χρονογραμμή) και ποιοι παράγοντες βοήθησαν στην ανάπτυξή του;
2. Πώς αναπτύσσονται διοικητικά οι οικισμοί του, πού σχηματίζονται και γιατί αλλάζουν αρχότερα θέση;
3. Με ποιους έχουν επαφές οι Κυκλαδίτες;
4. Πώς εξελίσσονται οι κυκλαδικοί οικισμοί; Ποιος είναι ο σημαντικότερος οικισμός;
5. Πότε και γιατί καταστρέφεται (χρονογραμμή) ο Κυκλαδικός πολιτισμός; Ποιοι πολιτισμοί συνεχίζουν να ακμάζουν και ποια χαρακτηριστικά τους μεταδίδουν;
6. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά της τέχνης τους, τι παριστάνουν και πώς διακοσμούνται;
7. Φαντάσου ότι είσαι κάτοικος μιας Κυκλαδίτικης κοινότητας. Ποιες προκλήσεις θα αντιμετώπιζες καθημερινά;
8. Δημιούργησε ένα ημερολόγιο με γεγονότα από τη ζωή μίας ημέρας σε έναν Κυκλαδικό οικισμό.
9. Δημιούργησε ένα ποίημα εμπνευσμένο από τα ειδώλια και την τέχνη του Κυκλαδικού πολιτισμού.

Ωρα για παιχνίδι: Σταυρόλεξο στον Κυκλαδικό πολιτισμό:

<https://padlet.com/EireneR/padlet-nymhjclo3is0dg79/wish/v3w8ZwLkDEkBWN52>

Padlet Ηχητικού βιβλίου Ιστορίας Α Γυμνασίου: <https://padlet.com/EireneR/padlet-4uwvnyh47p4b20biv>

Padlet Σταυρολέξων Ιστορίας Α Γυμνασίου: <https://padlet.com/EireneR/padlet-nymhjclo3is0dg79>